

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Розглядається проблема оцінювання ефективності навчання студентів в процесі вивчення педагогічно-психологічних предметів.

Актуальність окресленої проблеми є незаперечною оскільки реалізація "Національної доктрини розвитку освіти в Україні" доконче потребує інтеграції національної освітньої системи, зокрема і вищої, у світовий освітній простір та наближення її стандартів до найбільш розвинених цивілізованих країн. У цьому зв'язку, як нам видається, доцільним має бути і досвід навчально-пізнавальної діяльності студентів Польщі.

Розв'язання проблеми оцінювання ефективності навчання студентів багато в чому залежить від методології оцінки якості сприймання дидактичних завдань студентами та викладачами. В процесі занять зі студентами постійно доводиться ставити і розв'язувати різні завдання у співдії зі студентами чи учнями. Неодноразово спостерігаючи за ними під час розв'язування завдань (операційних цілей), поставало питання як вони їх сприймають, що відчують під час їх розв'язування, як сприймають мікроклімат, що їх супроводжує та ситуаційні контексти. Ця ж проблема стосується і творців навчальних завдань – вчителів. Також в навчальній практиці виникає часто і така проблема. Які заняття і з яких причин, які навчальні завдання запам'ятовуються і чому надовго залишаються в пам'яті після їх реалізації?

З огляду на такий природний спосіб, що зумовлений навчальною практикою, виникла необхідність проведення більш ґрунтовних емпіричних досліджень проблеми сприймання навчальних завдань студентами і викладачами на заняттях з педагогічно-психологічних предметів та процесу формулювання навчальних завдань за оцінкою респондентів.

У науковій літературі такого типу досліджень не описано, хоча завданнями в загальному займалися і займається чимало науковців, які співпрацюють з дидактикою. Дослідження в основному розглядають проблему в загальному і абстрактному розумінні, направлені на теоретичне обґрунтування навчальних завдань як елементу складного навчально-виховного процесу професійної підготовки студентів.

В основу методологічних досліджень покладено зміну філософії мислення про освіту, що базується на холізмі, загальній інтеграції, та, зокрема, зміни в підготовці та вдосконаленні вчителів. Мається на увазі відхід від вузької спеціалізації до їх ширшої педагогічної та фахової підготовки. Це спричинить кращу якість освіти та суспільства. Ми ввійшли в еру суспільства, що базується на знанні і воно є пріоритетом. Тому стратегія навчання на основі завдань, як видається, йде в цьому напрямку

Теоретичну основу досліджень складають теорії:

- теорія завдання, що є складовою більш обширної теорії діяльності (дій) та теорії "слідів" та "еталонів" Тадеуша Томашевського;
- теорія дидактичних дій Войцеха Койса;
- теорія багатосторонньої підготовки Вінцента Оконя та елементи концепції завдань педагогічної підготовки вчителів в університетах.

Дослідження методологічної оцінки якості сприймання дидактичних завдань студентами і викладачами передбачало доведення таких концептуальних ідей:

1. Заняття з педагогічно-психологічних предметів, розроблені(сконструйовані) студентами та вчителями, знаходяться в рамках типових концепцій та емпіричних моделей в підготовці вчителів, відомих в літературі: значна ерудиція, солідна підготовка – університетська модель; персоналізований характер підготовки вчителів; прикладна освіта прагматичного характеру; концепція прогресивної освіти; концепція багатосторонньої освіти.

2. Сприймання дидактичних завдань вчителями та студентами залежить від "слідів" (залишених в свідомості завдяки процесам навчання та пристосування до ситуацій, що виникають) та "еталонів" (ідеалів, до яких прагнуть вчителі і студенти в процесі підготовки).

3. Типологія завдань, розроблених викладачами та їх студентами, знаходиться в рамках відомих в науковій літературі типологій, що стосуються завдань.

4. Процес формулювання завдань є складним процесом, який складається з декількох фаз.

В своїх дослідженнях ми опирались, головним чином, на реконструкції ("сценарії") проведених занять з педагогічно-психологічних предметів реалізованих вчителями та студентами. Вони послужили до:

- аналізу та інтерпретації розроблених вчителями і студентами занять з педагогічно-психологічних предметів;
- аналізу дидактичних завдань, які ставляться на опрацьованих заняттях.

Основною метою досліджень є виявлення якості сприймання дидактичних завдань студентами педагогіки та викладачами на прикладі занять з педагогічно-психологічних предметів.

Об'єктом дослідження є процес навчання у вищій школі і в його рамках стратегія навчання з використанням завдань.

Досліджувана популяція – це студенти педагогіки денної форми навчання, які навчаються в Підляшській академії в Седльцах та їх викладачі педагогічних та психологічних предметів.

Предметом дослідження є опрацьовані вчителями та студентами "сценарії" проведених занять з психолого-педагогічних предметів та сформульовані на них дидактичні завдання.

Гіпотезою дослідження є сприймання дидактичних завдань студентами та викладачами залежить, головним чином, від "слідів", залишених в пам'яті респондентів (завдяки навчанню та пристосуванню до виникаючих ситуацій) та "еталонів", тобто ідеалів, до яких прагнуть як вчителі, так і студенти в процесі навчання.

В процесі дослідження ми застосовували наступні методи пошуку: якісні (евристичні), аналіз опрацьованих в "сценаріях" занять і завдань; кількісні (бланк анкети для вчителів та студентів). У результаті наукового пошуку розроблено нову типологію дидактичних завдань – проведено аналіз винятково складного процесу формулювання завдань. Встановлено, що цьому процесу при належна визначена стратегія дій та відповідний клімат у студентській спільноті між студентами та викладачами.

Завдання, що виникають на опрацьованих студентами та вчителями заняттях, внесено до типових концепцій та емпіричних моделей в підготовці вчителів, відомих в літературі. Проведено якісний аналіз завдань із застосуванням теорій оцінювання пізнавальної активності навчальної діяльності студентів.

З цією метою нами проведено протягом останнього десятиріччя лонгітюдний експеримент зі студентами третього курсу педагогічного факультету Академії Підляшшя при оволодінні такими науковими курсами: "Загальна й педагогічна психологія", "Соціальна психологія", "Історія класичної педагогіки", "Дидактика" і "Соціальна педагогіка".

У результаті наукового дослідження ми довели:

- рівень вчителів у школах в значній мірі залежить від рівня викладачів у вищій школі;
- експозиція нової філософії в підготовці вчителів ґрунтується на різних орієнтирах в гуманістичній та голістичній освіті;
- теорія, що міститься в роботі, веде до набуття вмінь у визначенні навчальних ситуацій, їх діагностуванні та прогнозуванні (це стосується як викладачів, так і студентів – майбутніх вчителів);
- довели до свідомості викладачів та студентів – майбутніх вчителів, що навчання з використанням завдань є однією з багатьох стратегій навчання багатосторонньої особи учня – студента;
- студенти – майбутні вчителі, – на основі представлених в роботі теорій, здатні провести аналіз дидактичних завдань під час відвідування уроків в школах та практичних занять і розташувати їх у відповідних типологіях; провести аналіз занять з точки зору пануючої там стратегії навчання та всіх елементів процесу навчання;
- результати досліджень, їх аналіз та інтерпретація збагачує методичний багаж вчителів і стимулює їх до роздумів про свої заняття: які цілі, зміст, методи, організаційні форми і дидактичні засоби слід застосовувати щоб заняття були для учнів чи студентів цікавими (захоплюючими), а водночас ефективними, щоб були високоякісними?

Результати досліджень про формулювання завдань на заняттях збагачують знання про цей процес і усвідомлюють його складність і важливість в процесі навчання, приводячи тим самим до їх старанного формулювання для своїх студентів.

Матеріал надійшов до редакції 26.11.2001 р.

Барбара Ситарска. Система оценивания эффективности обучения студентов.

Рассматривается проблема оценивания эффективности обучения студентов в процессе изучения психолого-педагогических предметов.

Barbara Sitarska. The system of evaluating the efficiency of teaching students.

The author discusses the problem of evaluating the efficiency of teaching students in the process of studying psychological and pedagogical subjects.